

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS
ANTRASIS SKYRIUS

BYLA KUVIKAS PRIEŠ LIETUVĄ

(Pareiškimo Nr. 21837/02)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2006 m. birželio 27 d.

Byloje Kuvikas prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko J.-P. COSTA,

teisėjų A.B. BAKA,

I. CABRAL BARRETO,

R. TÜRMEŅ,

M. UGREKHELIDZE,

A. MULARONI,

D. JOČIENĖS,

ir skyriaus kanclerio pavaduotojo S. NAISMITH,

po svarstymo uždarame posėdyje 2006 m. birželio 30 d.,

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietis Edvardas Kuvikas (pareiškėjas), kuris 2002 m. gegužės 18 d. pateikė Teismui pareiškimą (Nr. 21837/02) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui atstovavo Šiauliuose praktikuojantis advokatas D. Žiedas. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. 2005 m. birželio 21 d. Teismas nusprendė perduoti pareiškimą Vyriausybei. Vadovaudamasis Konvencijos 29 straipsnio 3 dalimi Teismas nutarė iš karto spręsti dėl pareiškimo priimtumo ir jo esmės.

FAKTAI

I. BYLOS APLINKYBĖS

4. Pareiškėjas gimė 1966 m. ir gyvena Šiauliuose.

5. Šalių pateikti bylos faktai gali būti apibendrinti kaip išdėstyta toliau.
6. 1993 m. kovo 29 d. pareiškėjui, pasienio pareigūnui, buvo pateikti kaltinimai kyšio paėmimu ir sukčiavimu*, tariamai įvykdytu bendrinin-kaujant. Buvo įtariama, kad pareiškėjas pareikalavo ir gavo kyšį iš 17 Latvijos turistų, kurie norėjo kirsti Lietuvos–Latvijos sieną, grupės. Vėliau pareiškėjas tariamai reikalavo pinigų iš Vokietijos ir Baltarusijos turistų. Įtarimas buvo pagrįstas šių užsieniečių rašytiniais skundais.
7. 1993 m. kovo 29 d. pareiškėjas buvo suimtas.
8. 1993 m. kovo 31 d. pareiškėjo namuose buvo atlikta krata ir areštuota dalis jo turto.
9. 1993 m. gegužės 7 d. prokuroras patvirtino kaltinamąją išvadą pareiškėjo ir kito kaltinamojo byloje. Išvadoje konstatuota, kad pareiškėjo kaltė pagal jam pareikštus kaltinimus „irodyta“ ikiteisminiu tyrimo metu surinktais įrodymais. Patvirtinęs kaltinamąją išvadą, prokuroras perdavė bylą teismui.
10. 1993 m. birželio 23 d. pareiškėjui buvo paskirta kardomoji priemonė – rašytinis pasižadėjimas neišvykti.
11. 1993 m. spalio 28 d. Joniškio rajono apylinkės teismas atidėjo teismo posėdį iki 1993 m. gruodžio 16 d., nes neatvyko nukentėjusieji iš Vokietijos, Latvijos ir Baltarusijos.
12. 1993 m. gruodžio 16 d. bylos nagrinėjimas buvo dar kartą atidėtas dėl tos pačios priežasties.
13. 1994 m. vasario 3 d. Joniškio rajono apylinkės teismas atidėjo bylos nagrinėjimą dėl pareiškėjo ligos.
14. 1994 m. kovo 17 d., birželio 23 d., spalio 27 d. ir gruodžio 28 d. teisminis nagrinėjimas buvo atidėtas, nes neatvyko teisiųjų gynėjai.
15. 1995 m. vasario 23 d. Joniškio rajono apylinkės teismas perdavė bylą Šiaulių apygardos teismui.
16. 1995 m. balandžio 6 d. Šiaulių apygardos teismas panaikino tą nutartį ir grąžino bylą Joniškio rajono apylinkės teismui.
17. 1995 m. birželio 28 d. Joniškio rajono apylinkės teismas atidėjo bylos nagrinėjimą, nes neatvyko antro teisiąmojo gynėja.
18. 1995 m. rugsėjo 27 d. Joniškio rajono apylinkės teismas nusprendė nutraukti baudžiamąją bylą.
19. Prokuroras padavė apeliacinį skundą ir 1995 m. spalio 26 d. Šiaulių apygardos teismas panaikino nutartį grąžindamas bylą nagrinėti iš naujo pirmąja instancija.
20. 1995 m. lapkričio 28 d. byla buvo perduota Akmenės rajono apylinkės teismui.
21. 1996 m. gegužės 29 d. Akmenės rajono apylinkės teismas atidėjo bylos nagrinėjimą, nes neatvyko pareiškėjo gynėjas, nukentėjusieji ir liudytojai.
22. 1996 m. rugpjūčio 14 d. bylos nagrinėjimas buvo atidėtas, nes neatvyko nukentėjusieji.
23. 1996 m. gruodžio 11 d. Akmenės rajono apylinkės teismas atidėjo bylos nagrinėjimą, nes neatvyko teisiųjų gynėjai, nukentėjusieji ir liudytojai.
24. 1997 m. gruodžio 10 d. ir 1999 m. vasario 10 d. bylos nagrinėjimas buvo atidėtas dėl tų pačių priežasčių.
25. 1999 m. rugpjūčio 24 d. pareiškėjo advokatas kreipėsi į teismą su prašymu išnagrinėti bylą neišklausius užsieniečių nukentėjusiųjų ir liudytojų parodymų. Tą pačią dieną Akmenės rajono apylinkės teismas išteisino pareiškėją esant nepakankamai jo kaltės įrodymų.
26. 1999 m. rugsėjo 13 d. prokuratūra padavė apeliacinį skundą.
27. 2000 m. sausio 13 d. Šiaulių apygardos teismas panaikino 1999 m. rugpjūčio 24 d. nuosprendį, nes ne visiems nukentėjusiesiems buvo tinkamai pranešta apie teismo posėdį, vienam nukentėjusiajam teismo šaukimas iš viso neišsiųstas, taip pat kai kuriems liudytojams nebuvo pranešta apie 1999 m. rugpjūčio 24 d. teismo posėdį.

* Pareiškėjas buvo kaltinamas pagal BK 177 str. „piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi“ ir 180 str. – „kyšio paėmimas“. Be to, vienas iš epizodų perkvalifikuotas iš BK 180 str. 2 d. į BK 177 str. tik 2001 m. (*vert.past.*)

28. 2000 m. birželio 6 d. Akmenės rajono apylinkės teismas vėl atidėjo teismo posėdį, nes neatvyko nukentėjusieji.

29. 2000 m. spalio 17 d. teismo posėdis vėl buvo atidėtas iki 2001 m. sausio 23 d. dėl tų pačių priežasčių.

30. Toliau nagrinėjant bylą teisme viešame teismo posėdyje šeši liudytojai buvo apklausti dėl kaltinimų kyšininkavimu. Vienas liudytojas ir aštuoniolika nukentėjusiųjų iš užsienio neatvyko į teismą; jų parodymai buvo perskaityti, pareiškėjo gynėjui paprašius teismo tęsti bylos nagrinėjimą jų neišklausius (taip pat žr. § 25 pirmiau). Penki liudytojai buvo šaukti liudyti dėl kaltinimų sukčiavimu, taip pat buvo perskaityti atitinkamų nukentėjusiųjų parodymai.

31. 2001 m. vasario 5 d. Akmenės rajono apylinkės teismas byloje priėmė nuosprendį. Teismas pažymėjo, kad visos pastangos šaukiant į teismą nukentėjusiuosius iš užsienio buvo nesėkmingos. Buvo pastebėta *inter alia*, kad teisminis procesas jau ir taip užsitęsė ir kad teismas negalėjo daugiau atidėti bylos nagrinėjimo nepažeisdamas Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto reikalavimo išnagrinėti bylą per įmanomai trumpiausią laiką. Pareiškėjas buvo nuteistas pagal abu kaltinimus – dėl kyšininkavimo ir sukčiavimo. Jam buvo paskirta trejų metų laisvės atėmimo bausmė su teisės dirbti valstybės tarnyboje atėmimu vieneriems metams. Tačiau pareiškėjas nuo paskirtos bausmės buvo atleistas, nes dėl užsitęsusio proceso suėjo patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminas. Pareiškėjo turto areštas ir jam paskirta kardomoji priemonė buvo panaikinti.

32. Pareiškėjas padavė apeliacinį skundą, teigdamas *inter alia*, kad teismas neapklausė nukentėjusiųjų iš užsienio ir kad kai kurie dokumentai byloje nebuvo išversti iš vokiečių ir latvių kalbų.

33. 2001 m. birželio 14 d. Šiaulių apygardos teismas paliko nuosprendį nepakeistą.

34. Pareiškėjas padavė kasacinį skundą.

35. 2001 m. lapkričio 20 d. Aukščiausiasis Teismas atmetė pareiškėjo kasacinį skundą. Teismas pastebėjo, kad visi nukentėjusieji ir vienas liudytojas iš užsienio nebuvo apklausti viešame teismo posėdyje, jų parodymus perskaitant teismo posėdžio metu. Tačiau nagrinėjęs bylą teismas tinkamai siekė užtikrinti nukentėjusiųjų iš užsienio dalyvavimą. Dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių tos pastangos buvo nesėkmingos. Kitus pagrindžiančius jo kaltę įrodymus pareiškėjas ginčijo viešame teismo posėdyje, laikantis rungimosi principo. Taip pat buvo pastebėta, kad visi pareiškėjo kaltę pagrindžiantys įrodymai byloje buvo pateikti lietuvių kalba.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

36. Bylai reikšmingu laikotarpiu taikytinas Baudžiamojo proceso kodekso 18 straipsnis (galiojęs iki 2003 m. gegužės 1 d.) įpareigojo kompetentingas institucijas išnagrinėti baudžiamąją bylą per kiek įmanoma trumpesnę laiką.

37. Kodekso 283 straipsnis teismui suteikė teisę atidėti bylos nagrinėjimą dėl nukentėjusiųjų ar liudytojų neatvykimo ir imtis priemonių, siekiant užtikrinti jų atvykimą. 300 straipsnis leido teismui, išklausius proceso dalyvių nuomonės, toliau nagrinėti bylą, nepaisant tų asmenų neatvykimo.

38. Kodekso 316 straipsnio 1 dalies 3 punktas leido liudytojo parodymus, duotus parengtinio tyrimo metu, perskaityti balsu teisiamaajame posėdyje, kai liudytojo atvykimas į teismo posėdį yra negalimas.

39. Naujojo Civilinio kodekso (įsigaliojusio 2001 m. liepos 1 d.) 6.272 straipsnio 1 dalyje numatyta teisė kreiptis su ieškiniu dėl turtinės ir neturtinės žalos, atsiradusios dėl ikiteisminio tyrimo pareigūnų ar teismo neteisėtų veiksmų baudžiamojoje byloje, atlyginimo. Ši nuostata numato žalos atlyginimą už neteisėtą nuteisimą, neteisėtą sulaikymą ar suėmimą, neteisėtą procesinės prievartos priemonių pritaikymą ar neteisėtos administracinės nuobaudos paskyrimą. Pagal pastarojo meto teismų praktiką, remiantis šia nuostata galima kreiptis su ieškiniu dėl žalos atlyginimo už per ilgą baudžiamojo proceso trukmę (taip pat žr. toliau § 41).

TEISĖ

I. DĖL KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMO, SUSIJUSIO SU PROCESO TRUKME

40. Pareiškėjas skundėsi, kad jo baudžiamasis procesas truko per ilgai, pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnį, kuriame, kiek tai reikšminga šiai bylai, nustatyta:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens <...> jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką viešumo sąlygomis teisingai išnagrinėtų <...> teismas.“

A. Priimtinumai

41. Vyriausybė tvirtino, kad pareiškėjas turėjo kreiptis į teismą su ieškiniu dėl žalos atlyginimo pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį ir bendras vidaus teisės normas dėl žalos atlyginimo už valstybės institucijų padarytus asmens teisių pažeidimus. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas šia teisinės gynybos priemone nepasinaudojo, pareiškimas šia apimtimi yra atmestinas dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo. Šiuo atžvilgiu Vyriausybė pateikė Vilniaus apygardos teismo 2005 m. birželio 7 d. sprendimo kopiją, kuriuo buvusiam įtariamajam pagal šią nuostatą buvo priteistas žalos atlyginimas dėl per ilgo baudžiamojo proceso, kuris buvo pradėtas 2001 m. gegužės 11 d., o nutrauktas 2004 m. kovo 1 d., trukmės. Vyriausybė taip pat tvirtino, kad dalis ginčijamo baudžiamojo proceso trukmės nepatenka į Teismo kompetenciją *ratione temporis*.

42. Pareiškėjas ginčijo Vyriausybės argumentus, teigdamas, kad bylai reikšmingu laikotarpiu nebuvo veiksmingos teisinės gynybos priemonės.

43. Pirmiausia Teismas pastebė, kad jis nėra kompetentingas nagrinėti įvykių, kurie įvyko iki 1995 m. birželio 20 d., t. y. iki Konvencijos įsigaliojimo Lietuvoje. Atsižvelgiant į tai, kad kai kurie įvykiai šioje byloje įvyko iki tos dienos, ši pareiškimo dalis turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 3 ir 4 dalis, nes ji yra nesuderinama *ratione temporis* su Konvencijos nuostatomis.

44. Dėl Vyriausybės pateikto vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo argumento Teismas pažymi, kad nurodyta teisinės gynybos priemonė yra pagrįsta Civilinio kodekso, įsigaliojusio 2001 m. liepos 1 d., nuostata, o pirmas žinomas atitinkamas vidaus teismų praktikos pavyzdys yra 2005 m. birželio 7 dienos. Tačiau nėra požymių, kad tokia priemonė bent teoriškai buvo prieinama pareiškėjui viso baudžiamojo proceso metu, kuris truko nuo 1993 m. iki 2001 m., ar kad kokia nors priemonė buvo jam praktiškai prieinama viso ginčijamo laikotarpio metu (žr. *mutatis mutandis Jankauskas v. Lithuania* no. 59304/00 (dec.), 2003-12-16). Todėl Teismas neprivalo nagrinėti, ar Vyriausybės nurodyta teisinės gynybos priemonė turėjo būti panaudota pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį (žr., priešingai, *Charzynski v. Poland*, no. 15212/03, §§ 31–43, 2005-03-01, taip pat žr. *Scordino v. Italy (No. 1)* [GC], no. 36813/97, §§ 140–149). Taigi ši pareiškimo dalis negali būti atmesta dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo.

45. Kita pareiškėjo skundo dalis dėl per ilgos proceso trukmės nėra aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Teismas toliau pažymi, kad ji nėra nepriimtina ir jokiais kitais pagrindais. Taigi ji turi būti paskelbtas priimtina.

B. Esmė

46. Vyriausybė teigė, kad 6 straipsnio 1 dalis nebuvo pažeista, nes bylos nagrinėjimas užsitęsė dėl jos sudėtingumo, o ne dėl valdžios institucijų neveiklumo. Vyriausybė atkreipė Teismo dėmesį į tai, kad byloje buvo 18 nukentėjusiųjų ir 20 liudytojų ir kad visi nukentėjusieji bei du liudytojai buvo užsieniečiai. Šaukimai buvo išsiųsti į keturias užsienio valstybes, taigi tarptautinis bylos aspektas neišvengiamai lėmė delsimus. Teismo posėdžiai buvo atidėti 10 kartų dėl nukentėjusiųjų ar liudytojų neatvykimo. Bylos nagrinėjimas buvo atidėtas dar 6 kartus dėl gynėjo neatvykimo. Byloje nebuvo žymių vilkinimų, kuriuos būtų galima priskirti valdžios institucijoms.

47. Pareiškėjas su tuo nesutiko teigdamas, kad bylos sudėtingumo ir valdžios institucijų pastangų šaukiant liudytojus nepakanka, kad Valstybė būtų atleista nuo pareigos gerbti įmanomai trumpiausio laiko reikalavimą. Proceso trukmė šioje byloje buvo per ilga.

48. Teismas pažymi, kad nors pareiškėjas tapo įtariamuoju baudžiamojoje byloje 1993 m., nagrinėtinas laikotarpis, patenkantis į Teismo jurisdikciją, prasidėjo tik 1995 m. birželio 20 d. ir tęsėsi iki 2001 m. lapkričio 20 d. (žr. §§ 35 ir 43 pirmiau). Taigi visas procesas trijų instancijų teismuose truko 6 metus ir 5 mėnesius. Tačiau Teismas pažymi, kad iki 1995 m. birželio 20 d. procesas jau vyko 2 metus ir 2 mėnesius.

49. Pagal Teismo praktiką teismo proceso trukmės pagrindumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes ir į Teismo praktikoje suformuluotus kriterijus, konkrečiai, į bylos sudėtingumą, pareiškėjo bei valdžios institucijų elgesį nagrinėjant bylą (tarp daugelio kitų šaltinių, žr. *Šleževičius v. Lithuania* no. 55479/00, § 29, 2001-11-13).

50. Teismas mano, kad pareiškėjo baudžiamoji byla iš tiesų buvo sudėtinga, ypač atsižvelgiant į proceso dalyvių skaičių ir tarptautinį jos aspektą. Tačiau Teismas pažymi, kad keli mėnesiai buvo prarasti ginčams dėl teisingumo (žr. § 15–20 pirmiau). Tam tikrą vilkinimą lėmė valdžios institucijų pastangos siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų ir liudytojų iš užsienio dalyvavimą teismo posėdyje. Tiesa, šis vilkinimas iš dalies gali būti priskirtas pareiškėjui, kuris reikalavo, kad šie asmenys dalyvautų gynybos pusėje, o valdžios institucijos tik reagavo į jo reikalavimus užtikrindamos teisę į gynybą. Nepaisant to, galiausiai pareiškėjo byla buvo išnagrinėta teismo posėdyje neišklausius nukentėjusiųjų iš užsienio. Todėl kyla klausimas, ar toks sprendimas negalėjo būti priimtas anksčiau (taip pat žr. § 53–54 toliau). Be to, Teismas pažymi, kad vidaus teismai nustatė, jog dėl tyrimų atlikusių institucijų kaltės kai kurie nukentėjusieji ir liudytojai nebuvo tinkamai išskirti. Siekiant šias klaidas ištaisyti, buvo panaikintas 1999 m. rugpjūčio 24 d. nuosprendis ir tai lėmė papildomą bylos galutinio išnagrinėjimo uždelimą (žr. konkrečiai § 27, 30 ir 31 pirmiau).

51. To, kas išdėstyta pirmiau, pakanka, kad Teismas galėtų daryti išvadą, jog visa šio baudžiamojo proceso trukmė buvo ilgesnė nei reikalaujama pagal „įmanomai trumpiausio laiko“ principą. Todėl buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

II. DĖL 6 STRAIPSNIO PAŽEIDIMO, SUSIJUSIO SU KITAIŠ PAREIŠKĖJO ARGUMENTAIS

52. Pareiškėjas taip pat skundėsi dėl kitų tariamų pažeidimų pagal 6 straipsnį, kuriame, kiek tai reikšminga šiai bylai, nustatyta:

„Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.

3. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises:

<...> (d) pats apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti, ir kad gynybos liudytojai būtų išskirti ir apklausti tokiais pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams;

(e) nemokamai naudotis vertėjo pagalba, jeigu nesupranta ar nekalba teismo procese vartojama kalba.“

Konkrečiai pareiškėjas skundėsi, kad jo byla nebuvo teisingai išnagrinėta, nes nei vienas nukentėjusysis iš užsienio nebuvo pakviestas ir apklaustas viešame teismo posėdyje, išskyrus vieną liudytoją. Šiuo atžvilgiu pareiškėjas taip pat teigė, kad jis negalėjo ginčyti kai kurių jo kaltę pagrindžiančių įrodymų, nes jie nebuvo išversti į lietuvių kalbą. Be to, jis teigė, kad buvo pažeistas nekaltumo prezumpcijos principas, dėl formuluotės, kurią prokuroras panaudojo procesiniame sprendime, priimtame prieš atiduodant bylą teismui nagrinėjimui, konkrečiai, kad pareiškėjo kaltė buvo „įrodyta“ įrodymais, surinktais ikiteisminio tyrimo metu. Galiausiai pareiškėjas skundėsi, kad privačioje spaudoje buvo išspausdinti tam tikri straipsniai apie jo bylą, kurie turėjo neigiamą poveikį bylos nagrinėjimo teisingumui ir teisėjų nešališkumui.

53. Teismas primena, kad parodymų, gautų ikiteisminio tyrimo policijoje ir teismo nagrinėjimo stadijose, naudojimas kaip įrodymų nėra savaimine nesuderinamas su 6 straipsnio 1 dalimi ir 3 dalies d punktu, jei buvo užtikrintos gynybos teisės (*Scheper v. the Netherlands* (dec.), no. 39209/02, 2005-04-05). Pareiškėjas skundėsi, kad 18 nukentėjusiųjų ir 1 liudytojas iš užsienio – turistai, kurie tariamai patyrė neteisėtus pareiškėjo reikalavimus, nebuvo apklausti teismo posėdyje. Teismas mano, kad šioje byloje nukentėjusieji, vadovaujantis 6 straipsnio 3 dalies d punktu, taip pat turėtų būti laikomi liudytojais (tai sąvoka, turinti

savarankišką reikšmę), nes jų parodymai, užfiksuoti policijoje, buvo panaudoti kaip įrodymai pagrindžiant pareiškėjo nuteisimą (*ibid.*).

54. Teismas pažymi, kad bylos nagrinėjimas daug kartų buvo atidėtas siekiant užtikrinti šių asmenų dalyvavimą. Nors iš pradžių siunčiant šaukimus buvo padaryta klaidų, neginčytina, kad Lietuvos valdžios institucijos vėliau pakankamai stengėsi, kad būtų užtikrintas jų parodymų išklauskymas (žr. § 27–31 pirmiau). Be to, pareiškėjas buvo nuteistas ne vien tik ar didžiąja dalimi dėl turistų iš užsienio skundų. Jų parodymai buvo paremti kitais įrodymais, kuriuos pareiškėjas visa apimtimi galėjo ginčyti viešame teismo posėdyje. Konkrečiai, bylą nagrinėjantis teismas apklausė 6 liudytojus ir dalyvaujančius byloje asmenis dėl kaltinimų kyšininkavimu bei 5 liudytojus dėl kaltinimų sukčiavimu. Todėl nutraukti baudžiamąjį persekiojimą dėl užsieniečių nedalyvavimo nebuvo būtina, ypač atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo gynėjas pats prašė bylą nagrinėjančio teismo tęsti jos nagrinėjimą jų neišklausius (§§ 25 ir 30 pirmiau). Be to, nėra įrodymų, kad apkaltinamasis nuosprendis prieš pareiškėją buvo grindžiamas kokiu nors dokumentu, parašytu užsienio kalba, kuris nebūtų išverstas į lietuvių kalbą (§ 35 pirmiau). Todėl Teismas yra įsitikinęs, kad vidaus teismai tirdami įrodymus nepažeidė rungimosi principo ar pareiškėjo teisės į gynybą (žr. pirmiau minėtą *Scheper* nutarimą, kuriame apkaltinamojo nuosprendžio pagrindimas svarbiais trijų tariamų išprievartavimo aukų, neatvykusių į teismo posėdį, parodymais buvo pripažintas nepažeidžiančiu Konvencijos 6 straipsnio reikalavimų).

55. Teismas mano, kad pareiškėjo skundas dėl prokuratūros procesiniame sprendime pavartotos formuluotės (žr. § 9 pirmiau) yra panašus į Teismo nagrinėtą ir atmetą bylą *Daktaras prieš Lietuvą* (Nr. 42095/98, §§ 13 ir 39–45, ECHR 2000-X). Kaip ir *Daktaro* byloje, Teismas konstatuoja, kad prokuroras netinkamai pavartojo terminą „įrodyta“. Tačiau, atsižvelgiant į kontekstą, kuriame jis buvo pavartotas, terminas reiškė ne daugiau kaip prokuroro manymą, kad byloje pakako pareiškėjo kaltės įrodymų, kad ji būtų perduota teismui (*ibid.*). Be to, Teismas pažymi, kad nėra įrodymų apie valstybės pareigūnų teiginius, paskelbtus spaudoje, dėl kurių galėtų kilti nekaltumo prezumpcijos ar teismo nešališkumo klausimai pareiškėjo byloje, ypač atsižvelgiant į tai, kad dėl pareiškėjui pateiktų kaltinimų sprendė profesionalūs teisėjai, o ne prisiekusieji (žr. *Butkevičius v. Lithuania* (dec.), no. 48297/99, 2000-11-28).

56. Apibendrinamas Teismas konstatuoja, kad byloje nėra duomenų apie kokią nors labai neteisingą ar savavališką vidaus teismų padarytą išvadą ir primena, kad įrodymų leistinumas ir vertinimas yra klausimai, kurie pirmiausia turi būti sprendžiami vidaus teismuose. Teismas daro išvadą, kad pareiškėjo bylos nagrinėjimas, vertinant jį kaip visumą, buvo teisingas pagal 6 straipsnį. Darytina išvada, kad ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

III. DĖL KONVENCIJOS 5 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMO

57. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jo suėmimas buvo neteisėtas ir pažeidė 5 straipsnio 1 dalį, kurioje, kiek tai reikšminga šiai bylai, numatyta:

„Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais ir įstatymo nustatyta tvarka:

<...> (c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrįstai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrįstai manoma, jog būtina neleisti padaryti nusikaltimo, arba manoma, jog jis, padaręs tokį nusikaltimą gali pabėgti; <...>.“

58. Tačiau pareiškėjo suėmimas pagal 5 straipsnio 1 dalies c punktą baigėsi 1993 m. birželio 23 d., kai jis buvo paleistas pakeitus kardomąją priemonę. Kadangi nagrinėjami įvykiai yra susiję su laikotarpiu prieš Lietuvą įsigaliojant Konvencijai (1995 m. birželio 20 d.), ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip nesuderinama *ratione temporis* pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis (žr. *mutatis mutandis Jėčius v. Lithuania* no. 34578/97, § 44, ECHR 2000-IX).

IV. DĖL KITŲ KONVENCIJOS PAŽEIDIMŲ

59. Pagal Konvencijos 4 Protokolo 2 straipsnį pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jo rašytinio pasižadėjimo neišvykti sąlygos buvo nesuderinamos su jo teise į judėjimo laisvę. Dar jis skundėsi pagal 1 Protokolo 1 straipsnį dėl jo turto arešto ginčijamo baudžiamojo proceso metu. Tačiau jis neįrodė, nei kad

šios priemonės buvo neteisėtos pagal vidaus teisę, nei kad jos buvo neproporcingos bendrajam interesui pagal minėtas nuostatas. Taigi ši pareiškimo dalis taip pat turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

V. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

60. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

61. Pareiškėjas reikalavo 126 000 Lietuvos litų, apie 36 437 eurų, kompensacijos už darbo, pajamų ir galimybių netekimą dėl Konvencijos pažeidimo. Jis taip pat reikalavo 250 000 eurų neturtinei žalai atlyginti.

62. Vyriausybė šiuos reikalavimus laikė nepagrįstais.

63. Teismas mano, kad tarp konstatuoto 6 straipsnio pažeidimo ir reikalaujamos turtinės žalos nėra priežastinio ryšio (žr. pirmiau minėtą *Šlezevičiaus* bylą, § 35). Todėl Teismas nemano, kad pareiškėjui šiuo pagrindu priteistina kokia nors suma.

64. Vis dėlto Teismas pripažįsta, kad pareiškėjas dėl per ilgos proceso trukmės patyrė tam tikrą neturtinę žalą, kurią nepakankamai atlygina vien pažeidimo pripažinimas (*loc. cit.*, § 38). Vertindamas teisingumo pagrindais, Teismas šiuo pagrindu priteisia pareiškėjui 2000 eurų (žr. *mutatis mutandis Meilus v. Lithuania* no. 53161/99, § 33, 2003-11-06, taip pat žr. *Girdauskas v. Lithuania* no. 70661/01, § 35, 2003-12-11).

B. Kaštai ir išlaidos

65. Pareiškėjas reikalavo 4754 litų (apie 1375 eurų) bylinėjimosi kaštams ir išlaidoms, patirtoms vidaus ir Konvencijos procesų metu, padengti.

66. Vyriausybė šiuos reikalavimus laikė nepagrįstais.

67. Atsižvelgdamas į tai, kad reikalaujama suma neatrodo per didelė, Teismas mano, kad pagrįsta priteisti ją visą (žr. pirmiau minėtas *Meilaus* §§ 36–37 ir *Girdausko* §§ 38–39 bylas).

C. Palūkanos nevykdant įsipareigojimų

68. Teismas mano, kad palūkanos nevykdant įsipareigojimų turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridėdant 3 procentus.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

1. *Skelbia* skundą pagal 6 straipsnio 1 dalį dėl proceso trukmės priimtiniu, o kitą pareiškimo dalį nepriimtina;

2. *Nustato*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis;

3. *Nustato*:

(a) kad per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, valstybė atsakovė turi sumokėti pareiškėjui 2000 eurų (du tūkstančius eurų) neturtinei žalai atlyginti ir 1375 eurų (vieną tūkstantį tris šimtus septyniasdešimt penkis eurus) bylinėjimosi kaštams ir išlaidoms padengti bei bet kokį mokesį, kuris gali būti taikomas minėtoms sumoms, kurios turi būti konvertuotos į valstybės atsakovės valiutą pagal sprendimo įvykdymo dienos kursą;

(b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo nuo pirmiau minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridėdant 3 procentus;

4. *Atmeta* kitus pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2006 m. birželio 27 d. vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

S. NAISMITH
Kanclerio pavaduotojas

J.-P. COSTA
Pirmininkas

Vadovaujantis Konvencijos 45 straipsnio 2 dalimi ir Teismo reglamento 74 taisyklės 2 dalimi, prie šio sprendimo pridėdama teisėjos Mularoni atskiroji nuomonė.

ATSKIROJI TEISĖJOS MULARONI NUOMONĖ

Aš sutinku su daugumos nuomone, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis dėl proceso trukmės.

Tačiau norėčiau pažymėti, kad, mano nuomone, negalima priekaištauti nacionalinėms valdžios institucijoms dėl pastangų siekiant užtikrinti nukentėjusiųjų ir kitų liudytojų iš užsienio dalyvavimą teisme (žr. sprendimo § 50, nuo 3 iki 6 sakinio).

Viena vertus, aš manau, kad visos vidaus valdžios institucijų pastangos siekiant užtikrinti liudytojų dalyvavimą teismų posėdžiuose turi būti įvertintos.

Kita vertus, aš manau, kad šios pastangos kaip tik ir leido Teismui padaryti išvadą, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis dėl bylos nagrinėjimo teisingumo nebuvo pažeista (žr. sprendimo § 54).